

**Szewczyk-Jarocka, Mariola /
Nowacka, Anna**

**Korepetycje - aktualny problem
szkolnictwa ponadgimnazjalnego :
badania w Płocku**

Notatki Płockie 58/1 (234), 40-45

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

KOREPETYCJE – AKTUALNY PROBLEM SZKOLNICTWA PONADGIMNAZJALNEGO. BADANIA W PŁOCKU.

Abstrakt

Problem korepetycji mimo upływu lat nie stracił nic ze swojej aktualności. Mimo, że zjawisko korepetycji jest powszechne często ignoruje się jego skalę i problematyczność. Występuje ogromny rozdzźwięk pomiędzy ich istnieniem w szarej strefie edukacji a pomijaniem ich w publicznej debacie.

Celem niniejszego artykułu jest wskazanie motywów korzystania z korepetycji, ich zakresu oraz skali, negatywnych i pozytywnych skutków.

Słowa kluczowe: korepetycje, uczniowie, szkolnictwo ponadgimnazjalne, Płock

Wstęp

Korepetycje nie są zjawiskiem nowym, ale „cieniem rzucanym przez szkołę” od wielu lat. Jednak o korepetycjach jako problemie społecznym zaczęto pisać stosunkowo niedawno. Dopiero w latach 90. pojawiły się pierwsze publikacje UNESCO poświęcone w całości temu zjawisku oraz konsekwencjom jego istnienia. Literatura przedmiotu w tym zakresie jest bardzo uboga i sprowadza się do publikacji prasowych, kilku artykułów naukowych oraz publikacji E. Putkiewicz, która przeprowadziła badania na temat korepetycji wśród studentów.

1. Zjawisko korepetycji

Zjawisko korepetycji było różnie postrzegane i interpretowane na przestrzeni lat przez społeczeństwo. Po II wojnie światowej problem korepetycji był tematem tabu a szkoła prezentowana była jako instytucja idealna, która nie potrzebuje żadnej korekty. Korepetycje uznawano za nielegalne i szkodliwe, a w prasie przedstawiano jako zjawisko sensacyjne. Wzrost zainteresowania usługami korepetycyjnymi odnotowano w latach 60. Przyczyn tego stanu rzeczy należy upatrywać we wprowadzeniu przez państwo punktów preferencyjnych na studia wyższe dla młodzieży wywodzącej się ze środowisk robotniczych i chłopskich.

Po 1989 r. korepetycje zaczęły być traktowane jako coś naturalnego i potrzebnego w uzupełnianiu braków kształcenia masowego młodzieży¹.

Korepetycje definiowane są jako płatne lekcje z przedmiotów nauczanych w szkołach. Do korepetycji zaliczamy więc: lekcje indywidual-

ne, grupowe, zajęcia w (szczególnie popularnych na Dalekim Wschodzie) szkołach korepetycyjnych oraz kursy przygotowawcze na uczelnie².

Korepetycje są definiowane przez M. Braya jako lekcje prywatne udzielane przez nauczyciela jednemu lub kilku uczniom, a także lekcje, kursy i zajęcia w specjalnie do tego powołanych szkołach wieczorowych, a nawet wakacyjnych³.

Dotyczą treści kształcenia szkolnego objętych standardami egzaminacyjnymi: języka ojczystego, matematyki, historii, przedmiotów przyrodniczych oraz nauczanych w szkole języków obcych. Zgodnie z przyjętą definicją korepetycjami nie są zajęcia rozszerzające, komplementarne w stosunku do szkolnego zestawu przedmiotów kształcenia (np. z tańca, muzyki, plastyki czy zajęcia sportowe), o ile nie są przedmiotami nauczanyymi w szkole (np. muzycznej czy baletowej)⁴.

2. Przyczyny i skutki korepetycji

Przyczyn zjawiska korepetycji należy upatrywać przede wszystkim w aspekcie pedagogicznym, wynikającym ze złych doświadczeń uczniów z edukacją szkolną. Uczniowie znacznie częściej korzystają z korepetycji, gdy standardy programu szkolnego nie pokrywają się z wymaganiami egzaminacyjnymi. Dotyczy to często szkół, które w mniejszym stopniu zorientowane są na ucznia i nie potrafią pomóc uczniom wolniej uczącym się.

Czynnikiem zwiększającym skalę korepetycji są niewątpliwie niskie płace nauczycieli. Dochody uzyskiwane z korepetycji stanowią w niektórych

krajach podstaw utrzymania gospodarstw domowych. W odniesieniu do krajów korupcyjnych pojawia się problem nadużywania w pracy nauczycielskiej. Na lekcjach szkolnych „przerabiana” jest część materiału nauczania wymagane go przez szkołę, a reszta uczy się na lekcjach płatnych⁵.

Korepetycje powodują przede wszystkim ograniczenie równego dostępu do wiedzy. Wśród młodzieży następuje podział na tych, którzy pobierają prywatne lekcje i na tych, którzy z nich nie korzystają.

Do negatywnych konsekwencji korepetycji można zaliczyć nadmierne budowanie wiary w moc pieniądza czyli przekonanie, że: „jak mogłem zapłacić to mnie naucz”. Tego typu postawa prowadzi do obniżenia spójności społecznej klasy czy grupy rówieśniczej⁶.

Należy również zwrócić uwagę na pewne pozytywne skutki korepetycji. Prywatne lekcje dają możliwość indywidualnego podejścia do ucznia i podnoszą jego wiarę w możliwość przyswojenia materiału.

W kwestii skutków ekonomicznych zdania są podzielone. Zwolennicy teorii konwersji kapitału podkreślają, że na poziomie indywidualnym inwestycje w edukację podlegają zwrotowi. Korepetycje z tego punktu widzenia są procesem produktywnym, tzn. tworzącym coś nowego, generującym sumie większą od zera. Pozwalają rodzicom zdecydować o drodze życiowej dziecka. Dzięki korepetycjom nie marnuje się mnóstwa pieniędzy na cele biurokratyczne⁷.

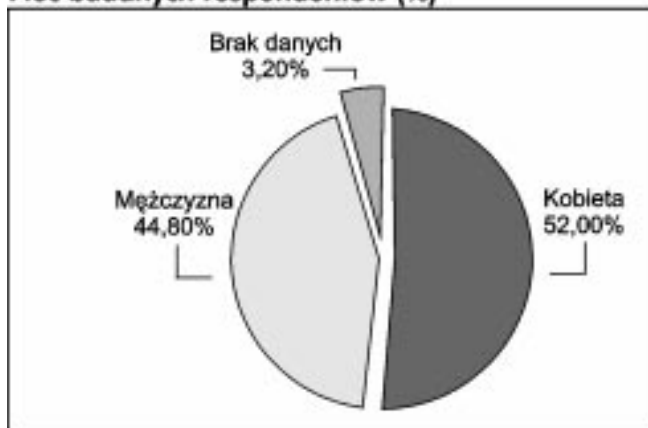
Natomiast przedstawiciele przeciwni liberalizmowi w edukacji twierdzą, że rozwój w rynkowym modelu jej dystrybucji jest wysoce nierówny, przeciwny do tego, czego dla trwałego rozwoju wymaga społeczeństwo elastyczne, oparte na wiedzy. Zwolennicy tej teorii opowiadają się za państwowymi inwestycjami na edukację i kształcenie, a nie indywidualnymi decyzjami rodziców dotyczącymi korepetycji. Cały system korepetycyjny uważają za pasożytniczy i prowadzi do umocnienia nierówności społecznych. Podają w wątpliwość teorię, że ktokolwiek może i jest w stanie pomóc w niwelowaniu nierówności edukacyjnych przez prywatne decyzje obywateli dotyczące kształcenia. System korepetycyjny pogłębia nierówności szans, które mogą prowadzić do tego, że część społeczeństwa znajduje się poza marginesem i w tym stanie podatna na populistyczną demagogię, potencjalnie wybuchową grupę społeczną⁸.

3. Charakterystyka badanej próby

W badaniu ankietowym przeprowadzonym w styczniu 2012 roku, w trzech płockich szkołach ponadgimnazjalnych wzięło udział 250 maturzystów. 130 osób stanowiły kobiety, a pozosta-

łe 112 osób to mężczyźni. 8 osób nie zaznaczyło przynależności do określonej płci.

Wykres 1
Płeć badanych respondentów (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

Wśród badanych 52% stanowiły kobiety, natomiast mężczyźni około 45%. Ponad 3% respondentów nie zaznaczyło odpowiedzi dotyczącej płci.

Tabela 1
Miejsce zamieszkania badanych respondentów

Wyszczególnienie	Liczebność	Procent
Wieś	106	42,4
Miasto	128	51,2
Brak danych	16	6,4
Ogółem	250	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

W głównej mierze badani respondenci zamieszkiwali miasta (51,2%), nieco mniej badanych pochodziła ze wsi (42,4%). Spośród wszystkich badanych 6,4% osób nie zaznaczyło odpowiedzi na to pytanie.

Tabela 2
Nazwa szkoły, do której uczęszczają badane osoby

Wyszczególnienie	Liczebność	Procent
III Liceum Ogólnokształcące im. M. Dąbrowskiej w Płocku	63	25,2
Zespół Szkół Technicznych nr 70 w Płocku	82	32,8
Zespół Szkół Ekonomiczno-Kupieckich im. L. Krzywickiego w Płocku	97	38,8
Brak danych	8	3,2
Ogółem	250	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

Spośród badanych 25,2% osób uczęszczało do III Liceum Ogólnokształcącego im. M. Dąbrowskiej w Płocku, nieco więcej, bo 32,8% do Zespołu Szkół Technicznych nr 70 w Płocku. Natomiast najwięcej badanych było uczniami Zespołu Szkół Ekonomiczno-Kupieckich im. L. Krzywickiego w Płocku – prawie 40% respondentów. 8 osób nie zaznaczyło odpowiedzi na to pytanie.

4. Korepetycje – wybrane problemy

4.1. Skala i intensywność korzystania z korepetycji

Z danych przedstawionych w tabeli 3 wynika, że z korepetycji odpłatnych najczęściej korzystali uczniowie Liceum Ogólnokształcącego.

Tabela 3
Odsetek uczniów korzystających z odpłatnych korepetycji

Wyszczególnienie		Liceum Ogólnoksz.	Zespół Szkół Technicznych	Liceum Ekonomiczne
Tak	Liczba	42	30	51
	% Grupy	66,7	37,0	53,1
Nie	Liczba	21	51	45
	% Grupy	33,3	63,0	46,9
Ogółem	Liczba	63	81	96
	% Grupy	100,0	100,0	100,0

$\chi^2 (2) = 12,68$ $p = 0,002$, test istotny przy $p \leq 0,05$

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

Wynik testu Chi-kwadrat porównującego grupy był istotny (istotność przy $p < 0,05$). To oznacza, że odpowiedzi na powyższe pytanie istotnie się różnią w zależności od rodzaju szkoły. Największy odsetek uczniów korzystających z odpłatnych korepetycji to uczniowie Liceum Ogólnokształcącego. Otrzymane wartości są zbliżone do wyników badań przeprowadzonych przez E. Putkiewicz, które wskazują, że 43% uczniów klas maturalnych korzystało z prywatnych lekcji⁹. Wyniki przeprowadzonego badania ankietowego podkreślają, że szacunki Ministerstwa Edukacji Narodowej z 2005 roku mówiące o

Tabela 4
Częstotliwość korzystania z odpłatnych korepetycji

Wyszczególnienie		Liceum Ogólnoksz.	Zespół Szkół Technicznych	Liceum Ekonomiczne
Bardzo rzadko	Liczba	2	8	10
	% Grupy	4,76	25,81	19,61
Rzadko	Liczba	12	6	18
	% Grupy	28,57	19,35	35,29
Często	Liczba	21	15	23
	% Grupy	50,00	48,39	45,10
Bardzo często	Liczba	7	2	0
	% Grupy	16,67	6,45	0,00
Ogółem	Liczba	42	31	51
	% Grupy	100,00	100,00	100,00

$\chi^2 (6) = 16,213$ $p = 0,013$, test istotny przy $p \leq 0,05$

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

50–60 % uczniów liceów uczęszczających na korepetycje, są nadal aktualne¹⁰. Najprawdopodobniej ten odsetek uczniów korzystających z prywatnych lekcji wzrasta wraz z renomą szkoły i jej miejscem w rankingach.

Nie tylko największy odsetek, ale i najczęściej uczniowie Liceum Ogólnokształcącego korzystali z odpłatnych korepetycji (tabela 4).

Wyniki testu Chi-kwadrat porównującego grupy uczniów z trzech różnych szkół potwierdzają, że najczęściej z odpłatnych lekcji korzystali uczniowie Liceum Ogólnokształcącego. Ponad połowa tej grupy ankietowanych (66,67%) uczęszczała na korepetycje często i bardzo często. Najliczniejszą grupę korzystających rzadko i bardzo rzadko z odpłatnych lekcji stanowili przede wszystkim uczniowie Liceum Ekonomicznego. Badani z Zespołu Szkół Technicznych to najmniej liczna zbiorowość pobierająca korepetycje.

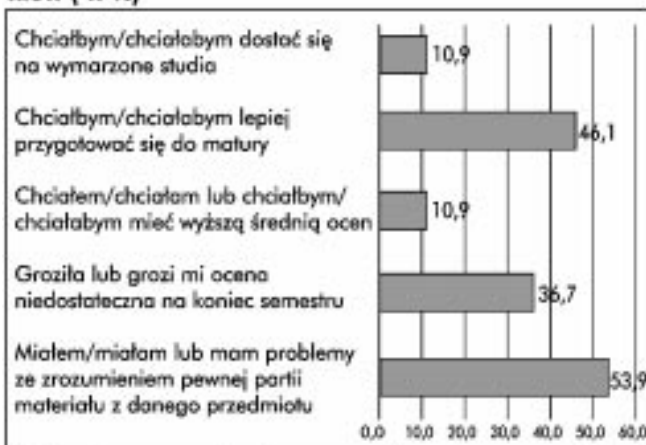
Wyniki badania ankietowego pokazują więc, że na rynku odpłatnych korepetycji istnieje zależność pomiędzy częstotliwością korzystania z tych lekcji a odsetkiem korzystających z tego typu usług.

4.2. Powody korzystania z odpłatnych korepetycji

Interesujących odpowiedzi udzielili uczniowie na pytanie, jaka była motywacja uczęszczania na odpłatne korepetycje. Wyniki zaprezentowano na wykresie 2.

Wykres 2

Powody uczęszczania na odpłatne korepetycje przez uczniów (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

Ponad połowa uczniów szkół ponadgimnazjalnych (53,9%) uczęszczała na prywatne lekcje, ponieważ miała lub ma problemy ze zrozumieniem pewnej partii materiału z danego przedmiotu. Kolejne motywy to: chęć lepszego przygotowania do matury (46,1%) oraz zagrożenie oceną niedostateczną na koniec semestru (36,7%). Najrzadziej wymieniane powody korzystania z odpłatnych korepetycji to: chęć pod-

wyższenia średniej ocen (10,9%) oraz dostanie się na wymarzone studia (10,9%).

Inaczej wyglądają odpowiedzi poszczególnych grup uczniów (tabela 5).

Tabela 5
Powody uczęszczania na odpłatne korepetycje przez uczniów poszczególnych szkół (w %)

Wyszczególnienie		Liceum Ogólnokształcące	Zespół Szkół Technicznych	Liceum Ekonomiczne
Miałem/miałam lub mam problemy ze zrozumieniem pewnej partii materiału z danego przedmiotu	Liczba	22	16	29
	% Grupy	52,38	51,61	55,77
Groziła lub grozi mi ocena niedostateczna na koniec semestru	Liczba	8	18	18
	% Grupy	19,05	58,06	34,62
Chciałem/chciałam lub chciałbym/chciałabym mieć wyższą średnią ocen	Liczba	7	1	3
	% Grupy	16,67	3,23	5,77
Chciałbym/chciałabym lepiej przygotować się do matury	Liczba	23	13	21
	% Grupy	54,76	41,94	40,38
Chciałbym/chciałabym dostać się na wymarzone studia	Liczba	8	1	3
	% Grupy	19,05	3,23	5,77

$\chi^2 (2) = 11,92$ $p = 0,003$; $\chi^2 (2) = 6,65$ $p = 0,036$, test istotny przy $p < 0,05$

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

Wynik testu Chi-kwadrat porównującego grupy był istotny (istotność $p < 0,05$). To oznacza, że odpowiedzi na powyższe pytanie istotnie się różnią w zależności od grupy. Uczniowie Liceum Ogólnokształcące znacznie rzadziej korzystali z korepetycji z powodu zagrożenia oceną niedostateczną (19,05%) niż uczniowie Zespołu Szkół Technicznych (58,06%) i Liceum Ekonomicznego (34,62%). Natomiast istotnie częściej uczniowie Liceum Ogólnokształcącego wymieniali powód: chęć dostania się na wymarzone studia - 19,05% niż uczniowie Zespołu Szkół Technicznych (3,23%) i Liceum Ekonomicznego (5,77%).

Taki rozkład odpowiedzi może oznaczać, że uczniowie liceów ogólnokształcących częściej uczęszczają na korepetycje, aby dobrze zdać maturę i dostać się na wymarzone studia. Tę tezę potwierdzają również wyniki badania przeprowadzonego przez E. Putkiewicz wśród studentów¹¹. Uczniowie ponadgimnazjalnych szkół o profilu zawodowym korzystają z odpłatnych lekcji, aby zrozumieć partie materiału z którą mieli problem i poprawić ocenę niedostateczną z danego przedmiotu.

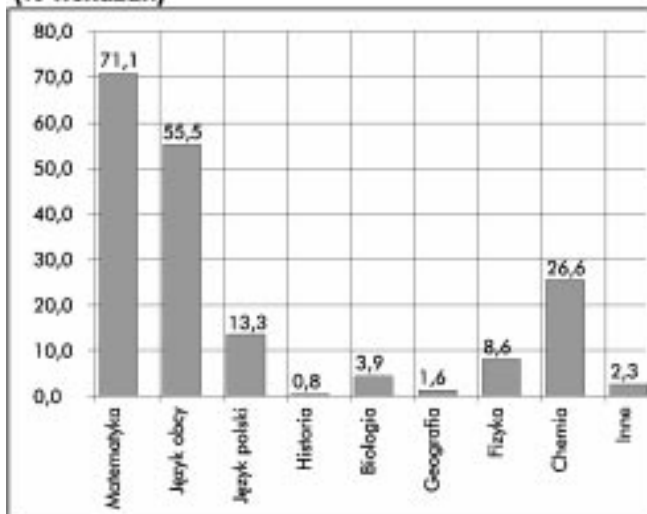
Zasadniczo różnią się motywy uczęszczania na korepetycje w różnych typach szkół. Być może uczniowie liceów ogólnokształcących mają bar-

dziej sprecyzowane plany dotyczące dalszej edukacji i dlatego też ich argumentacja różni się od pozostałych grup.

4.3. Przedmioty, z których udzielano korepetycji

Zapytano również uczniów, z jakich przedmiotów pobierali korepetycje. Wyniki zaprezentowano na wykresie 3.

Wykres 3
Przedmioty, z których udzielano płatnych korepetycji (% wskazań)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

Sytuacja podobna, jak w przypadku niepłatnych korepetycji. Największy odsetek respondentów uczęszczał na korepetycje z matematyki (71,1%), języka obcego (55,5%) oraz chemii (26,6%). Interesujący jest fakt, że z korepetycji z języka polskiego znacznie częściej korzystały kobiety niż mężczyźni (tabela 6).

Tabela 6
Płeć, a korzystanie z odpłatnych korepetycji z poszczególnych przedmiotów

Wyszczególnienie		Kobieta	Mężczyzna	Ogółem
Matematyka	Liczba	52	36	88
	% Grupy	72,2	67,9	70,4
Język obcy	Liczba	36	32	68
	% Grupy	50,0	60,4	54,4
Język polski	Liczba	5	10	15
	% Grupy	6,9	18,9	12,0
Biologia	Liczba	2	0	2
	% Grupy	2,8	0,0	1,6
Geografia	Liczba	0	1	1
	% Grupy	0,0	1,9	0,8
Fizyka	Liczba	0	1	1
	% Grupy	0,0	1,9	0,8
Chemia	Liczba	21	11	32
	% Grupy	29,2	20,8	25,6
Inne	Liczba	0	2	2
	% Grupy	0,0	3,8	1,6

$\chi^2 (1) = 4,11$ $p = 0,043$, test istotny przy $p < 0,05$

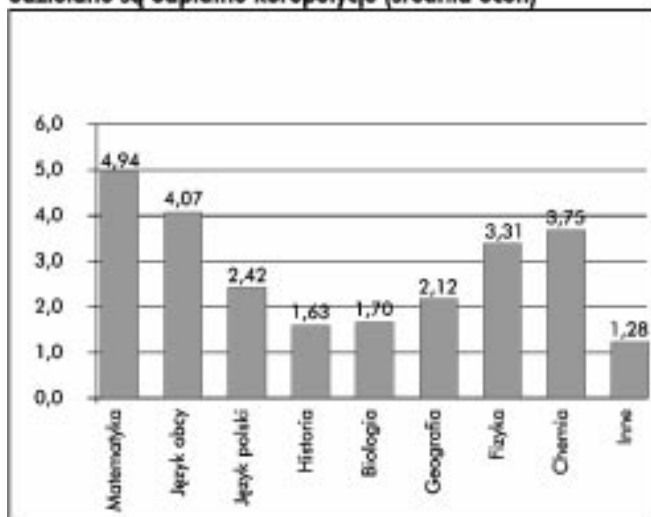
Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

Wynik testu Chi–kwadrat porównującego grupy był istotny tylko w przypadku korzystania z korepetycji płatnych z języka polskiego (istotność $p < 0,05$), z pozostałych przedmiotów test ten nie wskazał istotnej różnicy między odpowiedziami kobiet i mężczyzn.

Poproszono również uczniów o wyrażenie opinii na temat: z jakich przedmiotów ich zdaniem najczęściej udzielane są korepetycje. Odpowiedzi udzielano w skali od 1 do 6 (1 – najrzadziej; 6 – najczęściej). Wyniki zaprezentowano na wykresie 4.

Wykres 4

Opinia uczniów na temat przedmiotów, z których najczęściej udzielane są odpłatne korepetycje (średnia ocen)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

Opinia na temat przedmiotów, z których najczęściej są prowadzone korepetycje jest zbieżna ze spektrum przedmiotów korepetycyjnych. Najwyższe średnie uzyskały następujące przedmioty: matematyka (4,94), język obcy (4,07), chemia (3,75). Prym wiedzie matematyka, z którą wielu uczniów ma problemy. Poza tym prywatne lekcje z tego przedmiotu mogą być związane z koniecznością zdawania matury. Podobnie sytuacja może wyglądać z korepetycjami z języka obcego. Najbardziej zaskakująca i trudna do wyjaśnienia jest popularność chemii wśród przedmiotów korepetycyjnych.

4.4. Źródła informacji na temat korepetycji

Analiza odpowiedzi uczniów na temat źródeł informacji o odpłatnych lekcjach oraz częstotliwości korzystania z nich dostarczyła ciekawych wniosków (tabela 7).

Pomimo, że uczniowie korzystali najczęściej z pomocy znajomych przy znalezieniu korepetytora, to wynik testu Chi–kwadrat porównującego grupy wskazuje, że uczniowie uczęszczający na odpłatne lekcje często lub bardzo często poszukiwali informacji o korepetycjach przede

Tabela 7

Źródła informacji o korepetycjach, a częstotliwość korzystania z odpłatnych korepetycji

Wyszczególnienie		Bardzo rzadko	Rzadko	Często	Bardzo często	Ogółem
U znajomych	Liczba	17	31	47	8	103
	% Grupy	16,50	30,10	45,63	7,77	100,00
Ogłoszenia prasowe	Liczba	1	1	6	5	13
	% Grupy	7,69	7,69	46,15	38,46	100,00
Ogłoszenia radiowe	Liczba	0	0	1	1	2
	% Grupy	0,00	0,00	50,00	50,00	100,00
Ogłoszenia w TV lokalnej	Liczba	0	0	0	1	1
	% Grupy	0,00	0,00	0,00	100,00	100,00
Ogłoszenia internetowe	Liczba	3	10	21	4	38
	% Grupy	7,89	26,32	55,26	10,53	100,00
Inne	Liczba	1	1	4	1	7
	% Grupy	14,29	14,29	57,14	14,29	100,00

$\chi^2(3) = 20,47$ $p = 0,00$, test istotny przy $p < 0,05$

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

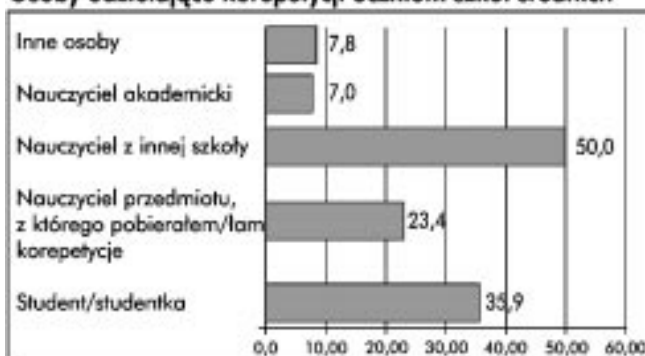
wszystkim w ogłoszeniach prasowych. W pozostałych przypadkach nie odnotowano istotnych zależności.

4.5. Osoby udzielające korepetycji

Wśród osób udzielających korepetycji prym wiodą nauczyciele (wykres 5).

Wykres 5

Osoby udzielające korepetycji uczniom szkół średnich

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

Połowa respondentów wskazała nauczycieli z innej szkoły. Okazuje się, że 23,4% badanych pobierało korepetycje u swoich nauczycieli. Drugą pod względem liczby wskazań grupę korepetytorów stanowią studenci (35,9%). Niestety duży odsetek nauczycieli przedmiotu lub nauczycieli z innej szkoły i nauczycieli akademickich jako korepetytorów to negatywny aspekt zjawiska korepetycji. E. Putkiewicz zauważa, że większość tych sytuacji sprzyja korupcji. Istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że prywatne lekcje u nauczycieli i pracowników uczelni wynikają z pewnej tradycji nakazującej tworzenie kontaktów, układów, co najmniej tzw. neutralnej życzliwości, wytworzenia korzystnej atmosfery, na razie bez oczekiwania jakichś konkretnych zachowań korupcyjnych¹². Popularność studentów jako korepetytorów może świadczyć o tym, że

duży odsetek badanych szukał tańszych form korepetycji indywidualnych. Lekcje udzielane przez studentów są często o połowę tańsze od tych udzielanych przez nauczycieli.

Zakończenie

Rozwój zjawiska korepetycji uwarunkowany jest wieloma czynnikami: kulturowymi, pedagogicznymi i ekonomicznymi. Natomiast skutki mogą mieć charakter pozytywny, np. indywidualne podejście korepetytora do ucznia, poznanie jego możliwości oraz lepsze przyswajanie materiału przez ucznia. Występują także nega-

tywne aspekty tego zjawiska t.j. rozwarstwienie społeczeństwa, nierówny dostęp do edukacji i w związku z tym mniejsze szanse na rynku pracy.

Z przeprowadzonych badań wynika, że ponad połowa uczniów szkół ponadgimnazjalnych uczęszczała na odpłatne lekcje. Respondenci najczęściej wskazywali dwa główne powody korzystania z korepetycji: problemy ze zrozumieniem pewnej partii materiału oraz chęć lepszego przygotowania się do egzaminu maturalnego.

Badana zbiorowość nie jest reprezentatywna dla ogółu polskich szkół. Jednak pewne wnioski można odnieść do całej populacji.

Przypisy

- ¹ A. Nowacka, M. Szewczyk-Jarocka, *Korepetycje jako szara strefa edukacji we współczesnej gospodarce otwartej – badania własne*, [w:] J. Grzywacz, S. Kowalski (red.), *Przedsiębiorstwo w otoczeniu gospodarczym. Przemysł gospodarczy*, Wyd. Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku, Płock 2011, s. 476.
- ² E. Putkiewicz, *Korepetycje – szara strefa edukacji*, Analizy i Opinie, Instytut Spraw Publicznych, nr 56 12/2005, s. 2.
- ³ M. Bray, *The shadow education system: private tutoring and its implications for planners*, UNESCO International Institute for Educational Planning, Paris 1999.
- ⁴ M. Szewczyk-Jarocka, A. Nowacka, *Korepetycje – współczesny problem szkolnictwa średniego w Polsce*, Wyd. Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku, Płock 2012, s. 14.
- ⁵ E. Putkiewicz, *Korepetycje – szara strefa edukacji*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2005, s. 25.
- ⁶ M. Szewczyk-Jarocka, A. Nowacka, *Korepetycje – współczesny problem szkolnictwa średniego w Polsce...*, *op.cit.*, s. 15.
- ⁷ E. Putkiewicz, *Korepetycje – szara strefa edukacji...*, *op.cit.*, s. 28.
- ⁸ Ibidem, s. 28.
- ⁹ E. Putkiewicz, *Korepetycje...*, *op.cit.*, s. 93.
- ¹⁰ Ibidem.
- ¹¹ E. Putkiewicz, *Korepetycje... op.cit.*, s. 102.
- ¹² E. Putkiewicz, *Korepetycje... op.cit.*, s. 105.

Bibliografia

1. Bray M., *The shadow education system: private tutoring and its implications for planners*, UNESCO International Institute for Educational Planning, Paris 1999.
2. Nowacka A., Szewczyk-Jarocka M., *Korepetycje jako szara strefa edukacji we współczesnej gospodarce otwartej – badania własne* [w:] J. Grzywacz, S. Kowalski (red.), *Przedsiębiorstwo w otoczeniu gospodarczym. Przemysł gospodarczy*, Wyd. Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku, Płock 2011.
3. Putkiewicz E., *Korepetycje – szara strefa edukacji*, Analizy i Opinie, Instytut Spraw Publicznych, nr 56 12/2005
4. Putkiewicz E., *Korepetycje – szara strefa edukacji*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2005
5. Szewczyk-Jarocka M., Nowacka A., *Korepetycje – współczesny problem szkolnictwa średniego w Polsce*, Wyd. Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku, Płock 2012.

PRIVATE LESSONS – THE CURRENT ISSUE IN HIGHER EDUCATION. RESEARCH IN PŁOCK

Summary

The matter of private lessons regardless of the passing of time is of considerable importance. Despite the prevalence of private lessons being common and on a bigger scale, its problematic issue seems to be frequently ignored. There is an inconsistency between their existence within a grey zone of education while ignoring private lessons in public disputation. The object of this paper is to convey the motives of benefiting from private lessons, their scale and extent, and their advantages and disadvantages.